VALTIOVARAINMINISTERIÖ

HE 250/2016 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta 30.11.2016
Valtiovarainministeriö Valli-Lintu, Kuittinen

Ehdotuksen tavoitteet ja lähtökohdat

- Ehdotusten keskeinen lähtökohta on kunnallisen itsehallintoperiaatteen mukaisesti korostaa kunnan omaa vastuuta hallinnon ja talouden järjestämisessä.
- Ehdotusten tavoite on turvata laillisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon takeiden toteutuminen kunnan hallinnossa kaikissa olosuhteissa.
- Ehdotus ei ole ”Lex Kittilä”, vaan kyseessä on yleinen kaikkia kuntia koskeva sääntely.
- Ehdotetut hyvää hallintoa turvaavat muutokset koskevat:
  1) laajojen esteellisyystilanteiden hallintaa päätöksenteossa.
  2) kunnallisesta luottamustoimesta pidättämistä tutkinnan tai oikeudenkäynnin ajaksi koskevaa velvollisuutta.
  3) poikkeuksellisissa hallinnollisissa vaikeuksissa olevan kunnan selvitysmenettelyä

Keskeiset perustuslain perusteella arvioitavat ehdotukset

Arvioitavat perustuslain säännökset:

- Kunnallisen itsehallinnon suoja (PL 121 §)
- Laillisuusperiaate (PL 2 §)
- Hyvän hallinnon takeet (PL 21 §)
- Yksityisyyden ja henkilötietojen suoja (PL 10 §)

Keskeiset arvioitavat ehdotukset:

- Selvitysmenettelyn asettaminen
- Luottamushenkilön pidättäminen luottamustoimestaan
- Tiedonsaanti vireillä olevasta esitutkinnasta

Uusia tilapäisiä varavaltuutettuja ja tilapäistä valiokuntaa koskeva sääntely

Uudet tilapäiset varavaltuutetut (17 § 3 momentti)

- Uusi säännös sen varalta, että valtuustoa ei saada päätösvaltaiseksi tietyn asian käsittelemiseksi valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyksistä johtuen.
- Keskusvaalilautakunnan olisi valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja.
- Osallistuisivat valtuuston kokoukseen *niissä asioissa*, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

Tilapäisen valiokunnan asettaminen (35 § 4 momentti)

- Valtuustolle velvollisuus asettaa tilapäinen valiokunta, jos kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet ovat esteellisiä hoitamaan kunnanhallitukselle kuuluvia tehtäviä, eikä kunnanhallitusta saada tästä syystä päätösvaltaiseksi.
- Hoitaa niitä kunnanhallituksessa käsiteltäviä asioita, joita kunnanhallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee.
- Toimikausi päättyy, kun sen asettamisen aiheuttaneiden asioiden käsittely kunnassa on päättynyt.

Turvaavat hyvän hallinnon toteutumisen

Virheellinen menettely luottamustoimessa ja luottamustoimesta pidättäminen (85 §)

- *Tarkennetaan* luottamushenkilön oikeutta itse vetäytyä luottamustoimen hoitamisesta muun muassa silloin, kun hän on esitutkinnassa (3 momentti).

- Valtuustolle velvollisuus pidättää luottamushenkilö toimestaan *tutkinnan tai oikeudenkäynnin ajaksi,* jos se on

  kunnan päätöksenteon uskottavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen vakavuus, mahdollinen toistuvuus ja muut seikat (4 momentti)

- Kunnan viranomaisella olisi sen valmistellessa päätöstä luottamustoimesta pidättämiseksi, *oikeus saada esitutkintalain mukainen ilmoitus esitutkinnan aloittamisesta*.

Poikkeuksellisissa hallinnollisissa vaikeuksissa olevaa kuntaa koskeva selvitysmenettely (12 a luku)

- VM voisi asettaa selvityshenkilön tai –ryhmän selvittämään kunnan hallintoa, jos

  1) on aloitettu esitutkinta kunnan viranomaisen tai kunnan toimielimen jäsenen tekemäksi epäillystä vakavasta virkarikoksesta taikka useasta virkarikoksesta; tai

  2) on muuten perusteltua syytä epäillä, että kunnan viranomaiset tai sen toimielimen jäsenet ovat olennaisesti tai toistuvasti toimineet lainvastaisesti tai laiminlyöneet lakisääteisiä velvoitteitaan, eikä kunta ole ryhtynyt riittäviin toimiin kunnan hallinnon saattamiseksi lain tai hyvän hallintotavan mukaiseksi.

- valtuuston on käsiteltävä ne ilman aiheetonta viivytystä toimenpide-ehdotukset
- VM:llä toimivalta ainoastaan luottamustoimesta pidättämisen osalta, jos selvityksessä on sitä ehdotettu, ja valtuusto on laiminlyönyt velvollisuutensa pidättää luottamustoimesta
- VM:llä ei ole muutoin oikeutta puuttua kunnan päätöksentekoon

Selvitysmenettely ja kunnallinen itsehallinto

- Lähtökohta kunnan omat toimenpiteet
  - Selvitysryhmän esitykset on valtuuston käsiteltävä
- Selvitysmenettelyn asettamisen kynnys on korkea ja tarkkarajainen
- Selvityshenkilöt toimivat virkavastuulla ja ovat riippumattomia
- VM:n viimesijainen toimivalta puuttua kunnan toimintaan edellyttää, että
  - Selvityshenkilöt esittävät
  - Kunta on laiminlyönyt velvollisuutensa pidättää
  - *Täyttää laissa säädetyt edellytykset: Pidättäminen on välttämätöntä kunnan päätöksenteon uskottavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi ottaen huomioon epäillyn rikoksen vakavuus, mahdollinen toistuvuus ja muut seikat*

PL 10 § ja tieto esitutkinnasta

- Lähtökohdat:
  - Tiedot esitutkinnan aloittamisesta ovat henkilötietoja, jotka ovat salassa pidettäviä (vahinkoedellytys)
  - Salassapidettävien tietojen luovuttamisesta on säädettävä lailla ja voidaan säätää lailla, jos tiedon saaminen on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi.
- Kunnalle ja valtiovarainministeriölle säädettäisiin oikeus saada tieto esitutkinnan aloittamisesta
- Tietojen saaminen on välttämätöntä, koska
  - Kunnalle säädetään velvollisuus pidättää
  - Selvitysmenettelyn käynnistäminen edellyttää, että ministeriöllä on tiedot
- **Esitys täyttää lailla säätämisen sekä tulkintakäytännössä edellytetyn välttämättömyysedellytyksen**

Muut ehdotukset

Kuntalain soveltamista koskevat

- Kuntalain kuntayhtymän toimielimiä koskevan sääntelyn ensisijaisuus suhteessa erityislainsäädäntöön (3 § 2 momentti)
- Äänioikeutta koskevan 20 §:n soveltaminen jo vuoden 2017 kuntavaaleissa (147 § 1 momentti)
- Kuntien yhteistyösopimusten muuttamista koskevan siirtymäajan jatkaminen (147 § 5 momentti)
- Yhteistä toimielintä koskevan säännöksen muuttaminen (51 §).

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Auli Valli-Lintu
Hallitusneuvos
Puh. 02955 30079

Mervi Kuittinen
Lainsäädäntöneuvos
Puh. 02955 30445

Lisätieto: etunimi.sukunimi@vm.fi
www.vm.fi

